

המבחן ההקדמי של פרים

אביו של „גיל” זכה באמריקה ב„מדליית הזהב” ובתואר „מצוין” במבחן מבנה הגוף. בסקר שלנו ריכזנו חומר על 28 בנות של „גיל” ו־17 אמהות. לא מכל האמהות אפשר היה לקבל נתונים מתקופת חליבתן הראשונה, כדי להשוותן לאלה של בנותיהן. לעיל ניתנת רשימה של הבנות והאמהות למקומותיהן השונים.

ההשוואה של כושר ההנבה של הבנות ואמותיהן נעשתה על יסוד תנובות שיא היומיות בתקופת החליבה הראשונה. הננו מוסרים להלן בטבלה מיוחדת את הנתונים האלה.

תנובות שיא יומיות של בנות „גיל” ושל אמותיהן			
תנובות שיא לאם ק"ג	תנובות שיא לבת ק"ג	שם האב של האם	המקום
20	26	„אכילס”	מזרע
22	23	„חמד”	מזרע
18	23	„פלטין”	כפריהושע
18	22	„אביב”	כפריהושע
18	22	—	מולדת
17	21	„אביב”	כפריהושע
12	21	„נצחון”	כפריהושע
19	20	„אביב”	כפריהושע
17	20	—	מולדת
20	20	„מונרך”	מזרע
15	20	—	מולדת
21	20	„מונרך”	כפריהושע
21	18	„מונרך”	כפריהושע
19	18	„מונרך”	כפריהושע
20	18	„בן־ניגה”	כפריהושע
17	16	—	כפריהושע
22	14	„מונרך”	גבת
18.5	20	—	ממוצע

מהטבלה הנ"ל אנו למדים שרק בשמונה מקרים היתה תנובת הבנות גבוהה במידה

תפקיד חשוב הוא להקדים ככל האפשר בריכוז נתונים על צאצאי פרים שברשות האגודה להזרעה, כדי לעמוד על טיבם. בטרם אפשר לגשת למבחן רשמי רצוי היה לקיים מעין „מבחן הקדמי” או „מבחן־גישוש” על יסוד חומר ראשון עד הזמן שיסוכמו כל הנתונים לצורך המבחן הרשמי. דבר זה רצוי מכמה וכמה בחינות, וביחוד חשוב הדבר בקשר עם רכישת עגלים לרבייה, צאצאי פרים מסוימים שפועלים במכון ההזרעה.

בחודש מאי ש. ז. ריכזנו את החומר שנצטבר כבר על שני הפרים „גיל־569” ו־„קישון־588”, והנני למסור כאן את הפרטים על המבחן ההקדמי שלהם.

הפר „גיל” נולד ב־29.4.49 והובא ארצה לאגודת „און” מקארניישן־פארם המפורסמת שבארצות־הברית. שולם עבורו בזמנו המחיר של 1200 ל"י. מוצאו הוא מקווי־הדם המפור־סמים ביותר בארצות־הברית. אמו של „גיל” היא נכדתו של הפר המיוחס „גוברנור אוף קארניישן” ושל „מיידקפ־פיין”, שהניבה 14 אלף ליטר חלב. היא עצמה, האם של „גיל”, הניבה בתור מבכירה 8000 ק"ג חלב בן 4% שומן בתקופת חליבה של 365 ימים. בגיל הבגרות היא הניבה כ־10 אלפים ליטר חלב.

רשימת בנות „גיל” למקומותיהן		
מספר האמהות *	מספר הבנות	המקום
10	13	כפריהושע
—	4	גבע
3	3	מזרע
—	2	גניגר
3	3	מולדת
1	2	גבת — קיבוץ
—	1	שריד

* עם תנובות מתאימות להשוואה.

כגון "מונרך", "אכילס", "אביב", "בן-נוגה" ועוד; ויש לציין שהבנות של "גיל" עמדו יפה ב"התחרות" זו, ולכן מוצדק בהחלט השייך מוש המלא בזרמתו של פר זה.

הפר "קישון" נולד ב-13.5.49 והובא מארצות הברית לאגודה להזרעה שבהרי אפרים; לאחר שהאגודה הנ"ל התאחדה עם "און" הועבר הפר "קישון" אליה.

גם פר זה — מוצאו מהמשפחות המצטיינות ביותר שבארצות הברית. אמו הניבה בגיל של 5 שנים 9200 ק"ג חלב ב-365 ימי חליבה. הבנות שלו צעירות עדיין, ואף אחת מהן לא הספיקה עד מועד עריכת המבחן לסיים תקופת חליבה מלאה. עד כה המליטו בס"ה 32 בנות ול-24 מהן נמצאו הנתונים המקבילים של אמותיהן (בתור מבכירות).

בנות "קישון" ואמותיהן למקומותיהן

המקום	מספר הבנות	מספר האמהות
הזורע	9	9
דליה	3	—
גלעד	4	4
משמר-העמק	4	3
רמת-השופט	2	—
עין-השופט	3	2
גבעות עוז	1	—
יגור	6	6
בס"ה	32	24

גם במקרה זה ניתנות בטבלה שלהלן תנובות-שיא יומיות של הבנות והאמהות לשם השוואה.

תנובות-שיא יומיות של בנות "קישון" ושל אמותיהן

המקום	תנובות-שיא לבת : ק"ג	תנובות-שיא לאם : כ"ג
הזורע	29	17
משמר העמק	25	17
הזורע	25	19
הזורע	24	18

ניכרת על זו של אמותיהן, כיוון שהפרשים של 2 ק"ג בין תנובת בת לאם אין ליחס להם חשיבות משמעותית. בממוצע עולות הבנות על אמותיהן ב-1.5 ק"ג וההפרש בין תנובה מכסיימלית של בת לבין זו של אחת האמהות מגיע ל-4 ק"ג.

נוסף על 17 הבנות שהושוו לאמותיהן ישנן גם 11 בנות "גיל" שתנובות אמותיהן לא ידועות, והן הניבו תנובות שיא יומיות שנעו בין 26 ק"ג ל-17.5 ק"ג ובממוצע היתה להן תנובת שיא של 21 ק"ג. אם נצרף את ה-11 האלה ל-17 שגרשמו בטבלה נמצא שתנובת השיא הממוצעת של כל ה-28 עומדת על 21 ק"ג.

תקופות חליבה מלאות לא עלה בידינו עד כה לרכז, כי טרם הושלמו מחוץ לאחת במשק קו של כהנוב בכפר-יהושע. בת "גיל" שבמשק זה הניבה ב-293 ימי חליבה 5100 ק"ג בן 3.8% שומן ואמה בתור מבכירה (בת פלטי), שנחלבה במשקו של כהנוב, הביאה ב-318 ימי חליבה 4180 ק"ג חלב בן 3.45% שומן. מובן שאין להסתמך הרבה על תוצאות השוואה של בת אחת בלבד לאמה, ולכן ערכנו השוואה של התנובות ל-120 יום הראשונים של 8 זוגות בנות-אמהות. תוצאות השוואה זו הן כדלקמן: ב-3 זוגות לא הופיע כל הפרש שהוא בין הבנות לאמהות, ב-3 זוגות הניבו הבנות פחות מהאמהות ובשני הזוגות הנותרים היו הבנות עדיפות במידה ניכרת בהשוואה לאמותיהן. התנובה הממוצעת של 8 הבנות ל-120 ימי חליבה הראשונים הסתכמה ב-2100 ק"ג חלב וזו של אמותיהן — ב-2080 ק"ג.

בבואנו לסכם את המבחן נוכל לציין שעל אף ההסתייגות למבחן הקדמי מעין זה הרי מתבלט בוודאות ש"גיל" הוא פר אשר "מבטיח גדולות". עלינו לזכור כי בנות "גיל" שנפקדו בסקר זה הועמדו למבחן תוך השוואתן לאמותיהן, שהן כשלעצמן משתייכות לעדרים משובחים ומוצאן מפרים מצטיינים

זוגות הניבו הבנות פחות מאמותיהן וב־6 מקרים עלו תנובות הבנות במידה ניכרת על אלה של האמהות. במוצע הניבו הבנות 2046 ק"ג חלב בתקופה של 120 יום והאמהות — 1837 ק"ג. יוצא, איפוא, שבסיכום התנובה הממוצעת ל־120 יום עלו הבנות על האמהות ב־200 ק"ג בערך.

הסיכום של מבחן „קישון” גם הוא מוכיח שהפר הזה השביח את בנותיו בהשוואה לאמותיהן. אין ספק ש„קישון” הוא אחד הפרים המעולים העומד לרשות אגודת „און”. כעבור חדשים אחדים אפשר יהיה לערוך מבחן מלא על יסוד תקופות חליבה מושלמות, אולם כבר עכשיו הננו רשאים להסיק את המסקנה שזרמתו של „קישון” מותרת בהפצה מלאה.

הערות אחדות לסקר זה:

עלינו לזכור שהחומר שצוּבד הנו כללי מבלי שנתבררו פרטים מיוחדים ביחס אליו. חסרונו הוא — בתקופות הבלתי־גמורות ששמשו יסוד למבחן, לעומת זה הוא מצטיין ביתרון מסוים, והוא — מפקד וסקר כל הבנות שהמליטו עד כה. ממילא מובן שיש להתיחס לתוצאות כאל חומר הקדמי (פרלימנרי), כיוון שגם לא בוצעה ההשוואה של בנות הפרים „גיל” ו„קישון” לבנות של פרים אחרים שהמליטו באותה עונה ובאותם המשקים. ועוד דבר חסר בסקר הזה: מבחן השומן; כידוע אין אפשרות לעמוד על כך בטרם נסתיימה תקופת החליבה הנורמלית.

עלי להעיר עוד שסקר מעין זה מוכיח על חשיבות הרישום המלא והמסודר שיש לקיימו במשקים כדי שאפשר יהיה לערוך מבחן מוקדם ככל האפשר.

כדי להחיש ככל האפשר את המבחן של פר צעיר רצוי אם כן, שכבר בחצי השנה הראשונה להפעלתו יש להפרות בזרמתו כמאה פרות בערך כדי שאפשר יהיה לעמוד על טיבו על יסוד החומר שירוכז מ־50 בנותיו

(סוף בעמוד 8)

המקום	תנובת־שיא לבת : ק"ג	תנובת־שיא לאם : ק"ג
הזורע	23	18
עין השופט	23	19
משמר־העמק	22	19
הזורע	22	16
הזורע	22	21
הזורע	21	14
גלעד	21	17
יגור	21	18
עין־השופט	20	14
הזורע	20	19
יגור	20	19
יגור	19	16
גלעד	19	18
משמר העמק	18	17
הזורע	18	19
גלעד	18	21
יגור	17	13
גלעד	17	19
יגור	15	19
יגור	14	17
ממוצע	20,4	17,7

נעיר הערות אחדות לטבלה זו: התנובות של הבנות נעו אמנם בין 14 ל־29 ק"ג ליום, אולם רובן הניבו מ־18 ק"ג ומעלה והשיא היומי המכסימלי הגיע אף ל־29 ק"ג, בה בשעה שהשיא המכסימלי של האמהות לא עלה על 21 ק"ג.

כשבדקים את זוגות האמהות־בנות לפר־טיהם הננו מוצאים שרק 3 בנות של „קישון” הניבו פחות מאמותיהן, 7 בנות היו שוות לאמותיהן (כשארן מחשיבים הפרש של 1—2 ק"ג) ו־14 בנות עלו במידה ניכרת על אמותי־הן. שמונה מבכירות נוספות, שאי־אפשר היה להשוותן לאמותיהן, הניבו תנובות שיא יר־מיות של 19,2 ק"ג במוצע והתנודה היתה בין 17 ק"ג ל־22,5. הממוצע של 32 הבנות הוא — 20,2 ק"ג. היתה לנו גם האפשרות להשוות סיכומי תנובות של 120 יום הרא־שונים ב־12 מקרים של זוגות, והתוצאות הן כדלקמן: ב־2 זוגות לא היה כל הפרש, ב־4

הכדאי לגדל לבשר שוורים מגזע הולשטיין?

השני אכלו רבים מהם כמויות קטנות של תערובת תירס ושבולת-שועל; כן הוגשה להם שחת אספסת משובחת והם החלו לגרוס ממנה כעבור ימים מספר.

לאחר ארבעה שבועות נשקלו העגלים, סומנו, סורסו והועמדו במבחן הנסיונות. במשך 150 הימים הבאים הם קבלו שחת אספסת משובחת ותערובת מזונות מרוכזים שצורפה כדלהלן:

75	ק"ג תירס צהוב גרוס,
75	" גרגרי שבולת-שועל שלמים,
3	" קמח עצמות,
1.5	" מלח.

בכמה מקרים הוגשו, כתוספת לשחת ולתערובת, גם 4.5 ק"ג חלב רזה ליום לכל עגל. במקרים אחרים הוגש לעגלים סוג אחר של מספוא חלבוני שסיפק אותה כמות בערך של חלבון נעכל שהיתה מצויה במנת החלב הרזה הנ"ל. באחת התחנות מצאו שקמח-דם, כתוספת חלבונית בתערובת, אינו ערב לחיך הבהמות ולפיכך נפסל. גם פסולת בשר לא השביעה רצון. מאידך, נמצאו ציי רופים אחרים של מיני מספוא חלבוניים בתערובת הגרגרים שהוכיחו את יעילותם. בניסוי השוואתי אחד צרכו העגלים, שמשקלם בגיל של 30 יום היה 55 ק"ג, במשך 154 יום, את כמויות המזון דלהלן:

243	ק"ג מזון מרוכז,
246	" שחת אספסת,
700	" חלב רזה.

התוספת הממוצעת במשקל גופם היתה 138 ק"ג. קבוצת עגלים אחרת הגיעה תוך אותה תקופה לתוספת משקל ממוצעת של 132 ק"ג. עגלים אלה צרכו במשך 154 יום: 248 ק"ג תערובת מזון מרוכז שהכילה תירס, שבולת-שועל, קמח-דגים, כוסבות פשתן וסויה ומלחים

297 ק"ג שחת אספסת;

אפשר שרבים מן האכרים מחמיצים הודמנות נאה לרווחים בכך שאין הם מגדלים למטרות שחיטה את עודף העגלים ההולשטיניים שבעדריהם. קבלת רווחים מפייטומם של עגלים מגזע זה מותנית בגורמים המשתנים במידה רבה מאיזור אחד למשנהו. כן תלויה ההצלחה בהבנת הגורמים המגבילים ובידיעת המקצוע.

שתי תחנות-נסיון בנברסקה ערכו ניסויי פייטום ב-100 עגלים מגזע הולשטיין. תקופת הנסיון נתמשכה מן הלידה, או סמוך לאחריה, ועד לגיל השחיטה, כשמשקל הבהמות הגיע ל-450—500 ק"ג.

לאחת התחנות הנ"ל הובאו עגלים רכים בני 2—10 ימים. מיד להבאתם הוגש לכל עגל ליטר אחד חלב מלא או קולוסטרום. כמות החלב הוגדלה בהדרגה ועם תום השבוע הראשון קיבל כל עגל כ-4.5 ק"ג חלב ליום. את העגלים האלה, "עודדו" באופן מיוחד לאכול מזון מרוכז. עם תום השבוע

(סוף מעמוד 7)

הראשונות שתמלטנה בעונה קצרה בערך, וע"י כך תוקדם עריכת "בחינת הגיטוש", ויש להניח שגם מהימנותו תהיה מובטחת יותר.

מנחם צנטנר

שריד

בקשת המערכת לקוראי מאמר זה: רצוי שבוקרינו יחוו את דעתם על נסיון זה של עריכת "מבחן הקדמי". אין חולקים על כך שכל המקדים הריהו משובח — ואין לאבד על כך מלים. אולם הקוראים נוכחו ודאי שמסקנות המבחן משפיעות מיד גם על ה"יחס" לפר זה, וכן גם כרוך הדבר בתוצאות מעשיות: הרחבת השימוש בזרמת הפר ה"מגושש", או הכנסת הפר למקרר לתקופה נוספת ואולי אף חיסולו המוחלט. ובכן — הענין הוא רציני למדי, ונשמח לשמוע ולפרסם את דעותיכם בענין זה.

המערכת